

NOSIOCI EKONOMSKE POLITIKE U DRŽAVI

REZIME: Svaka ekonomija teži da bude stabilna i razvojna. Da to postigne ona se mora bazirati „kvantitativno-kvalitativno usklađenom procesu reprodukcije“.¹ Ekonomiju čine procesi proizvodnje, razmene, raspodele i potrošnje, a sve ovo radi zadovoljenja širokog spektra socio-ekonomskih potreba. Ukoliko se želi obezbediti stabilno funkcionisanje proširene reprodukcije, ove procese mora i jedino može organizovati, regulisati, usmeravati i kontrolisati država na makroekonomskom nivou. Ona to čini putem mreže činilaca ekonomske politike.

Privrede svih zemalja, kako onih nerazvijenih, tako i najrazvijenijih se susreću se sa određenim problemima u svom funkcionisanju, koje bismo mogli nazvati univerzalnim. Oni iziskuju nužnost državne intervencije. Ovi problemi se tiču nedostatka faktora proizvodnje ili njihovog nepravilnog razmeštaja, otežanosti odvijanja reprodukcije, naročito proširene, ekološke krize itd. Zajedničko svojstvo im je da se javljaju u fazi proizvodnje, kao osnovnoj fazi reprodukcije, te se stoga nužno odražavaju na sve njene faze. Ekonomija kao ključna društvena delatnost neraskidivo je vezana za državu. Bez normativnog regulisanja ekonomskih odnosa, sudske zaštite, ali i ekonomske politike kao sistema mera koje deluju na ekonomske odnose i procese u cilju njihove optimalizacije, ekonomija jedne zemlje ne bi mogla funkcionisati ili bi se sama od sebe pretvorila u monstruozan mehanizam, čiji se članovi međusobno bore za život, ne birajući sredstva ni metode, dok sam od sebe ne bi propao. Preterano mešanje države dovelo bi pak do ukidanja osnovnih ekonomskih zakonitosti, jer ekonomija kao uslov svog opstanka zahteva autonomnost, dok se potpunom neutralonošću od same države prema privredi, dobiva sistem pun anomalija.

Ključne reči: država, javne funkcije, kapitalizam, ekonomija, reprodukcija, proizvodnja, razmena, raspodela, potrošnja, privreda, faktori proizvodnje, tržište, budžet, politika, prihod, inflacija, monopoli, novac, razvoj, obrazovanje, nauka, poljoprivreda, investicije...

* Prodekan za nastavu na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija

** Direktor firme BIMK d.o.o., Novi Sad

¹ Momčilo Vukićević, Osnovi ekonomije II, teorija ekonomske politike, izabrani aspekti, Beograd, 2000, str. 31.

Mera državne intervencije u privredi mora biti prethodno osmišljena i u skladu sa prethodno utvrđenim ciljevima. U protivnom svaka ekonomska mera je osuđena na neuspeh. Pri definisanju ciljeva koje želi postići u privredi, država polazi od realnih potreba i problema koji u njoj postoje. Svaka zemlja ima čitav niz veoma kompleksnih ciljeva koji moraju biti sistemski usklađeni. Pluralitet ciljeva koji se žele postići iziskuje potrebu utvrđivanja kataloga ciljeva ekonomske politike, kao zaokružene i usklađene, vremenski i prostorno određene celine. U najopštijem ti ciljevi se određuju kao:

- Uspostavljanje pravednih ekonomskih odnosa u svim fazama reprodukcije;
- Regulisanje ekonomske sfere u kojoj slobodno deluju preduzetnici, čiji partikularni interesi se usklađuju sa opštim interesom zajednice;
- Koordinacija i integracija nacionalne ekonomije, radi rešavanja zaoštrenih problema i konflikata;
- Zadovoljavanje socio-ekonomskih potreba stanovništva, u funkciji povećanja njihovog životnog standarda;

Kao sinteza svih ciljeva koje država nastoji postići intervencijom u nacionalnoj ekonomiji se javlja privredni razvoj. „Privredni razvoj kao sinteza ciljeva ekonomske politike, predstavlja kompleksan proces paralelne i uravnotežene izgradnje materijalne baze i društvene nadogradnje.“²

Kao atributi privrednog razvoje se navode:

- stalno kretanje u granicama pozitivnih stopa, jer privredni razvoj ne podnosi bilo kakvu stagnaciju, ili pak negativne trendove koji vode zaostajanju i slabljenju konkurentne moći na međunarodnom tržištu;
- regionalna usklađenost privrednog razvoja, kako bi se izbegla međuregionalna neuravnoteženost, koja pretila da poništi sve pozitivne efekte privrednog razvoja;
- optimalizacija korišćenja svih resursa (ljudskih, sirovinskih, tehnoloških, tehničkih, kapitalnih) ;
- usklađenost privrednog razvoja sa socijalnim;
- usklađenost privrednog razvoja sa postojećim nivoom ekološke ravnoteže, odnosno postizanja „održivog“ razvoja;

Ostvarenje ovako kompleksnih ciljeva ekonomske politike, kojima se obezbeđuje privredni rast, zahteva aktivnost velikog broja subjekata. Na nižem nivou privrednog razvoja najznačajniju ulogu imaju nacionalni subjekti, dok se u kasnijim fazama razvoja intenzivira uticaj međunarodnih, nadnacionalnih faktora.

Svaka od grana državne vlasti raspolaže određenim nivoom odgovornosti u oblasti ekonomske politike. Njihovo usklađeno i unapred osmišljeno delovanje obezbeđuje da ciljevi ekonomske politike budu realizovani. U tom pogledu nad-

² Momčilo Vukićević, Osnovi ekonomije II, teorija ekonomske politike, izabrani aspekti, Beograd, 2000, str. 45.

ležnosti, odnosno zadaci različitih državnih organa moraju biti razgraničene, ali i komplementarne.

Zakonodavni organ u svakoj državi ima najvažniju ulogu u svim oblastima koje dolaze pod udar pravnog regulisanja. On donosi zakone kojima se uređuju najvažniji društveni odnosi. Ti zakoni su od izuzetnog značaja i za funkcionisanje nacionalne privrede. Od posebne važnosti za privredu su propisi kojima se reguliše svojina, ugovorni i drugi obligacioni odnosi, pravni položaj privrednih društava, porezi i drugi javni prihodi, javne nabavke, spoljno-trgovinsko poslovanje, radno-pravni odnosi, socijalno osiguranje, zaštita životne sredine... Zakonodavni organ donosi i budžet koji predstavlja jedan od najznačajnijih instrumenata ekonomske politike.

Parlament svake zemlje utvrđuje ekonomsku politiku, sa celokupnim katalogom ciljeva koji se žele postići i sa vremenskim determinisanjem njihovog eventualnog ostvarenja, koje ima više deklarativni karakter, ali može poslužiti kao osnov odgovornosti izvršnih organa u slučaju neostvarenja, kad parlament prema njima može preduzeti sankcije.

Izvršni i upravni organi sprovode odluke zakonodavnog organa. No njihova uloga je i šira od toga. Neke odluke koje parlament donosi mogu samo da predlože izvršni organi vlasti. Takva je situacija i sa budžetom. Inače i kada nisu jedini subjekt sa pravom predlaganja, ovi organi najčešće pripremaju i predlažu sve akte koje u ovoj oblasti donosi zakonodavni organ.

Donošenjem podzakonskih akata i širokim spektrom upravnih mera operacionalizuje i oživotvoruje opštu ekonomsku politiku koju utvrđuje parlament. Zbog ovakve uloge izvršnih i upravnih organa, u očima javnosti oni i snose odgovornost za sve efekte i rezultate ekonomske politike u jednom društvu.

Sudski organi shodno svojoj funkciji, obezbeđuju poštovanje pravnog sistema, kako zakonskih, tako i podzakonskih akata, pa i onih koji regulišu ekonomsku politiku. Ekonomska politika uopšte može proizvesti željeno dejstvo samo u ambijentu postojanja pravne države, koja kao osnovni postulat podrazumeva efikasno, objektivno i nezavisno pravosuđe. Bez adekvatne sudske zaštite, svi ciljevi i svi mehanizmi za njihovo ostvarenje bi ostali puko slovo na papiru, ili pak izvor zloupotrebe, korupcije, bezakonja. Sudski sistem se javlja kao korektivni faktor u značajnom delu ekonomske politike. Njeni autori često ne mogu da unapred predvide sve situacije i moguće nedosadke koji se mogu pojaviti u sprovođenju iste. Sudstvo treba da obezbedi da se ove pojave neutralizuju.

Prilikom formulisanja i sprovođenja ekonomske politike država polazi od interesa subjekata svoje ekonomije. Oni predstavljaju polazni osnov i određuju sadržinu svih mera državnih organa u ovom procesu. Privredni subjekti takođe prilikom određivanja i sprovođenja svoje poslovne politike polaze od službene, državne ekonomske politike. Ona čini okvir celokupnog njihovih delovanja.

U državama koje vode računa o pravima radnika, odnosno koje žele obezbediti određeni nivo socijalnog dijaloga, veliki značaj u utvrđivanju i sprovođenju

ekonomske politike ima sindikat. Iako nije malo primera da država kao i poslodavci nastoje da minimiziraju njegov značaj i ulogu, države u kojima postoje pravedni socijalni odnosi uvažavaju mišljenje sindikata i on im predstavlja ključnog partnera u ekonomskoj politici. Zadovoljan radnik je jedan od najbitnijih faktora u postizanju dobrih ekonomskih rezultata, tako da se njegovi interesi, koje reprezentuju sindikati, mora uzimati u obzir.

Oblici državne intervencije

Ključni instrumenti savremene državne intervencije u privredi kapitalističkog tipa su državni sektor privrede i budžet. Putem njih država se javlja kao potrošač, proizvođač i investitor.

Državni sektor u privredi nastaje nacionalizacijom sredstava za proizvodnju u privrednim granama i oblastima koje su od vitalnog interesa za celokupno društvo, ili u kojima ne postoji privatni interes. U tim granama se zapošljava veliki broj građana, a država ovim putem stimulatивно deluje na proizvodnju i potrošnju.

Putem budžeta država vodi fiskalnu politiku, koja obuhvata javne prihode i javne rashode. Državna potrošnja i državne investicije čine javne rashode. Država stalno vrši određene rashode kao što su nabavke, nadnice zaposlenim u državnim organima, socijalne transfere i podmirivanje troškova koji nastaju radom državnih organa. Takođe svaka država vrši i investiranje svojih sredstava, ulaganjem u infrastrukturu, izgradnjom objekata od opšteg interesa, ulaganjem u vojnu industriju, grane privrede koje predstavljaju ključne tačke reprodukcije, kao i javne radove putem kojih se smanjuje nezaposlenost, povećava tražnja i slično.

Državni budžet predstavlja jedan od najznačajnijih sredstava ekonomske politike. Sredstva se obezbeđuju putem javnih prihoda, tj. poreza, carina, taksi, javnih zajmova... Budžet u potpunosti zavisi od stanja u nacionalnoj privredi i ekonomiji uopšte. Putem njega, odnosno javnih prihoda može se obezbediti uravnoteženje privrede. Javni prihodi već odavno nemaju samo fiskalni karakter, odnosno cilj da obezbede samo sredstva dovoljna za podmirivanje rashoda koji se javljaju u obavljanju klasičnih državnih funkcija. Putem njih se obezbeđuju sredstva za ekonomske i socijalne transfere, kojima se postižu mnogobrojni tržišni efekti.

Iz budžeta se vrše davanja za nezaposlene i druge ugrožene kategorije stanovništva, čime se obezbeđuje određeni nivo potrošnje ugroženih kategorija i u vreme privredne krize, dok se smanjuje pritisak na potrošnju u vreme privrednog prosperiteta.

Poreskom politikom država reguliše tražnju u privatnom sektoru i sektoru stanovništva. Povećanjem poreskih obaveza se utiče na smanjenje raspoloživog dohotka i privrede i stanovništva, a samim tim deluje i na smanjenje potrošnje,

pa sa tim u vezi i na tražnju, čime se obezbeđuje i njeno antiinflatorno dejstvo. Smanjenjem poreskih obaveza se dobija obrnut efekat. Povećanje poreskih obaveza leči inflaciju, dok se smanjenjem leči depresija i nezaposlenost.

Sledeći važan instrument klasične državne intervencije u privredi je kreditno-monetarna politika. Onda kad privredna aktivnost i zaposlenost beleže silaznu putanju, a zalihe se gomilaju, kao i u slučaju oskudice radnih mesta državna, centralna banka treba da utiče na povećanje obima novca i kredita, dok u slučaju kada potražnja preti da bude preterana centralna banka treba da utiče na smanjivanje ponude novca i kredita.

Država takođe emituje državne obveznice i prodaje ih na tržištu kapitala privatnom sektoru. Na ovaj način se utiče na smanjenje preterane potrošnje, a time i inflacije. Država će te obveznice otkupiti kada je potrebno aktivirati proizvodnju, odnosno povećati ponudu.

Carinska politika predstavlja jedan od važnijih načina zaštite domaće privrede. „Carine, pojmovno, predstavljaju javne dažbine koje država u nacionalnom novcu naplaćuje od domaćih uvoznika ili od izvoznika i tranzitera raznovrsnih predmeta spoljnotrgovinske prilikom njihovog prelaska nacionalne granice“.³

Putem carinske politike se postižu različiti efekti. Neki od njih su: zaštita domaće robe, a time i proizvodnje od inostrane konkurencije, obezbeđenje velikih sredstava za javne rashode, zaštita deficitarnih ili strateških sirovina od izvoza, obezbeđenje zastupljenosti deficitarnih roba na domaćem tržištu, ili eliminisanje nepodobnih te mnogi drugi.

Savremene državne intervencije u privredi

Uzrok inflacije, kao problema koji zaokuplja svaku privredu, a naročito mešovite tržišne privredne sisteme, je preterana tražnja. Ali se uočava da su, ne manje važan uzrok i troškovi proizvodnje. Do nje dolazi usled visoke cene monopolskih i deficitarnih proizvoda kao i autonomnog povećanja najamnina. Kako bi se suzbilo monopolsko ponašanje krupnih korporacija, kao jednog od uzročnika inflacije, mora da se uključi i država svojim merama. Ona to čini putem antimonopolske politike cena. Ona to neće činiti u pogledu svih, već samo onih cena koje vrše neposredan uticaj na rast troškova proizvodnje i samoga života.

„U mešovitim tržišnim privredama uobičajeno je da država ograničava cene prirodnih monopola. Prirodnim monopolima se smatraju preduzeća koja su sposobna da zadovolje celokupnu tražnju za određenim proizvodom ili proizvodne usluge na nacionalnom tržištu.“⁴ Dakle kada se govori o prirodnim monopolima misli se prvenstveno na privredne subjekte u oblasti isporuke električne energije

³ Momčilo Vukićević, Osnovi ekonomije II, teorija ekonomske politike, izabrani aspekti, Beograd, 2000, str. 140.

⁴ Dragana Gnjatović, Politička ekonomija i ekonomski sistem Jugoslavije, Policijska akademija, Beograd, 2000, str. 254.

je, gasa, železničkim preduzećima, preduzećima u oblasti telekomunikacija i sl. Usluge ovih preduzeća su od ogromnog značaja za zadovoljenje javnih potreba.

Različiti su metodi kojima država utiče da cene ovih subjekata ostanu na podnošljivom nivou. Jedan od načina je ugovor o kontroli stope prinosa, kojim se onemogućava sticanje ekstraprofita. Takođe se koristi i neposredan metod, koji se sastoji u tome da se od indeksa cena na malo odbije određeni procenat, kako bi se dobio dovoljan iznos rasta cena proizvoda prirodnih monopola. Ali sa ovakvom merom treba imati naročitog opreza kako bi se izbegla opasnost da prirodni monopoli ne snižavaju cene troškova zarad uvođenja novih tehnologija, koje predstavljaju neminovnost u privredi.

Do inflacije dolazi i usled visokih cena deficitarnog karaktera. Država na kraj sa ovom vrstom problema izlazi najčešće putem poreskih podsticaja, odnosno olakšica te merama kreditne politike, sa povoljnim kamatnim stopama, za proizvođače ovakvih proizvoda.

Nekontrolisan rast najamnina u odnosu na produktivnost rada takođe je opasan uzročnik inflacije. Prihvatljiv je onaj nivo rasta najamnina koji je u skladu sa rastom produktivnosti rada. Država može putem smernica o zaradama, zakonima iz oblasti poreza i socijalnog osiguranja obezbediti neutralizaciju ovog inflatornog uzroka, u velikoj meri.

Danas se smatra da je osnovno sredstvo borbe protiv inflacije kontrola ponude novca. Ovo stanovište je potisnulo starije, da se protiv inflacije bori politikom kamatnih stopa. Veliki privredni subjekti vrše samofinansiranje, a sve manje se zadužuju kod banaka. Povećanjem kamatnih stopa u malom procentu ne može da utiče na nivo investiranja korisnika kredita. Kontrolu ponude novca vrši centralna banka, procenjujući potrebe za novcem, tako što realne potrebe koriguje inflacionim očekivanjima.

Ekonomska politika i privredni razvoj

Osnovni i klasični cilj ekonomske politike je stabilnost ekonomskih tokova. U današnje vreme ekonomska politika dobija nove ciljeve i funkcije. Svaka država u kojoj postoji mešovita tržišna privreda, bavi se planiranjem privrednog razvoja. Velike korporacije, odnosno krupni kapital, već odavno vrši dugoročno planiranje svoje ekonomske delatnosti. Ostvarenje ekonomskih, a samim tim i svih ostalih društvenih ciljeva, u uslovima konstantnog naučno-tehnološkog razvoja, modernizacije, stalnih izazova i velikih, a lako neprepoznatljivih mogućnosti, bez sistematskog, svestranog i na širokom znanju zasnovanog planiranja nije moguće.

Na savremenom nivou razvoja, kako materijalnih kapaciteta tako i svesti ljudi, ekonomski razvoj koji nije socijalno uobličen i prihvatljiv nije dopušten. Ekonomski razvoj, socijalno prihvatljiv i stabilan predstavlja opšte-društveni interes. Država u sistemu mešovite tržišne privrede vrši planiranja u sledećim

oblastima: „, prilagođavanje strukture privrede potrebama savremene tehnologije, smanjivanje regionalnih neravnomernosti, finansiranje naučnih istraživanja i obrazovanja, smanjivanje nezaposlenosti i socijalnih nejednakosti, poboljšanje kvaliteta životne sredine, održavanje nacionalne bezbednosti“.⁵

Jedna od ključnih državnih funkcija je socijalna politika. Njen cilj je uspostavljanje određenog kvaliteta društvenih odnosa, koji će suštinski obezbediti ravnopravnost svih članova jednog društva, ne samo pravnu, već i ekonomsku, te osigurati egzistenciju onih kategorija koje nisu u mogućnosti da putem rada ili imovine to ostvare. Država mora putem pravne, ali i ekonomske delatnosti da obezbedi jednake šanse svakom svom građaninu da postigne željeni nivo razvoja.

Putem izdvajanja za obrazovanje i nauku, država postavlja temelj svom sveobuhvatnom razvoju. Obezbediti dostupnost obrazovanja pod pravičnim uslovima za svakog svog člana imperativ je svake države. Najveći potencijal svakog društva su njegovi članovi, pa je najisplativije u njih i ulagati, a to se postiže kroz obrazovanje. Posedovanje svih drugih kapaciteta i sirovina može ostati neiskorišćeno bez ulaganja u znanje. Neophodan uslov tehnološkog razvoja, koji je okosnica ekonomskog, predstavlja razvoj nauke. Ulaganja u naučna istraživanja su danas jedan od najvećih rashoda svake razvijene države. Privatni kapital nije u dovoljnoj meri zainteresovan za ovo pitanje, iako se danas osećaju velike promene i na ovom planu. Stoga, država je ta koja drži ključnu ulogu u naučnom istraživanju većih razmera, a tako bi trebalo da ostane i u budućnosti.

Država učestvuje u stambenoj i infrastruktornoj izgradnji čime utiče na kvalitet života u svojim granicama.

Zdravstvena zaštita, socijalno osiguranje, socijalna pomoć ugroženima samo su neki od oblasti u kojima država vrši svoje rashode. Na ovaj način ona obezbeđuje kvalitet radne snage. Kao što je već rečeno ekonomski razvoj mora biti socijalno prihvatljiv, te država u ovoj oblasti ima aktivnu ulogu, bilo da je ona ta koja vrši socijalne transfere ili pak ima kontrolnu ulogu.

Kao posledica tehničko-tehnološkog razvoja, industrijalizacije, urbanizacije i eksploatacije prirodnog bogatstva javila se degradacija životne sredine. Zagađenje je već u toj meri koja nalaže hitno preduzimanje mera. Na državi je da putem svojih mera, ne samo represivnih, već i preventivnih, stimulativnih i slično, obezbedi da se narušavanje prirodne ravnoteže zaustavi. Ovo je nužan preduslov za odvijanje svih društvenih delatnosti, pa i ekonomske, jer priroda je nezamenjiv ambijent za čovekov život i rad. Monopolistički sektor privrede se javlja kao osnovni uzročnik zagađenja te se značajan deo ekoloških transfera prebacuje njemu. Ali država je ta koja mora da propiše standarde i pravila koji bi bili jednaki za sve, a u isto vreme obezbedili stabilan razvoj i očuvanje prirodne sredine u svojoj njoj kompleksnosti.

⁵ Dragana Gnjatović, Politička ekonomija i ekonomski sistem Jugoslavije, Policijska akademija, Beograd, 2000, str. 258.

Kao važan instrument planiranja privrednog razvoja se javlja selektivna poreska politika. „Selektivnom poreskom politikom se reguliše obim, gradska i regionalna struktura proizvodnje i investicija“.⁶

Instrumenti selektivne poreske politike su olakšice za razne kategorije, kao što je npr. zapošljavanje novih radnika, uvođenje novih, nezagađujućih tehnologija, ulaganje u nerazvijena područja, zatim se olakšice dozvoljavaju za ubranu amortizaciju itd. Na ovaj način se stimulišu privatne investicije.

Državna investiciona politika je ključan faktor privrednog razvoja. Ona se prvenstveno odnosi na izgradnju i održavanje privredne infrastrukture, kao što su železnice, putevi, luke, energetska postrojenja, telekomunikacioni objekti i sl. Infrastruktura je preduslov za odvijanje privredne delatnosti, a investicijama u nju se daje zamajac zapošljavanju i proizvodnji. U novije vreme države investiraju ogromna sredstva u tzv. grane budućnosti, kao što su nuklearna energija, informatika, elektronika, robotika i sl. Iako su neke od ovih grana još u začetku, njihovim razvojem bi se rešio čitav niz problema koji se naročito javljaju u proizvodnom ciklusu, a to su npr, nedostatak sirovinske baze, alternativni izvori energije, zagađivanje životne sredine i mnogi drugi.

Poljoprivreda predstavlja jednu od najvažnijih privrednih grana. Putem nje se obezbeđuju nezamenljivi resursi, hrana i sirovine. Takođe zapošljava veliki deo radne snage, tržište je za industriju mašina i hemijskih proizvoda, poligon je plasmana kapitala i sl. Ali, dohodak poljoprivrednika znatno je niži od dohotka industrijalaca, trgovaca i drugih. Da bi se debalans otklonio, a poljoprivreda očuvala kao nezamenljiva privredna grana države primenjuju mere podržavanja cena poljoprivrednih proizvoda, utvrđujući garantovane cene za njih, otkupom tržišnih viškova, obezbeđenjem povoljnih kredita itd.

Koliki je značaj državnog mešanja u ovoj oblasti govori i činjenica da je jedna od osnovnih nadležnosti Evropske Unije zajednička poljoprivredna politika, kojom se ujednačavaju cene proizvoda i obezbeđuje zaštita od konkurencije trećih zemalja.

Zaključak

Od postojanja države postoji i njeno mešanje u privredni život. Ove oblasti su neraskidivo vezane, pa jedna bez druge ne mogu postojati. Intenzitet i forme državnog mešanja su se višestruko menjale. Tome su doprinosile kvalitativne promene i države i ekonomije, ali i ideološki koncepti, potrebe vremena, naučna dostignuća i sl. Država je okvir u kome ili preko koga se ekonomija odvija, a sama država određuje okvire ekonomske delatnosti, usmerava je, leči njene nedostatke. U socijalističkim privredama država je bila osnovni subjekt svih ekonomskih odnosa. Kapitalističke privrede su od uvek mnogo više bile autonomne u

⁶ Dragana Gnjatović, Politička ekonomija i ekonomski sistem Jugoslavije, Policijska akademija, Beograd, 2000, str. 267.

odnosu na državu. Međutim, posle velike svetske ekonomske krize iz 1929. god. država ulazi u centar ekonomskih zbivanja. I danas je sporno u kojoj meri država treba da interveniše u privredi kako bi poboljšala njeno funkcionisanje. Jedno je sigurno, ekonomija kao ključna društvena delatnost neraskidivo je vezana za državu. Bez normativnog regulisanja ekonomskih odnosa, sudske zaštite, ali i ekonomske politike kao sistema mera koje deluju na ekonomske odnose i procese u cilju njihove optimalizacije, ekonomija jedne zemlje ne bi mogla funkcionisati ili bi se sama od sebe pretvorila u monstruoan mehanizam, čiji se članovi međusobno bore za život, ne birajući sredstva ni metode, dok sam od sebe ne bi propao. Preterano mešanje države dovelo bi pak do ukidanja osnovnih ekonomskih zakonitosti, jer ekonomija kao uslov svog opstanka zahteva autonomnost, dok se potpunom neutralonošću od same države prema privredi, dobiva sistem pun anomalija.

Stoga, uloga države u nacionalnoj privredi mora biti dobro osmišljena, umerena i usmerena isključivo ka otklanjanju nedostataka i podsticanju, a nikako ka eliminisanju ekonomskih zakonitosti.

Prof. Milorad Bejatović, Ph.D.

The vice-dean at the Faculty of Law of the University of Business Academy, Novi Sad

Goran Bejatović, M.Sc.

Director of company BIMK

The leaders of the economic politics in a state

A b s t r a c t

Every economy is trying to be stabile and to be in progress. To try to reach this she needs to be based on Quantitative-qualitative coordinated process of reproduction. The economy is based on processes of production, trade, distribution and consumption, and all of this is to satisfy wide specter of social and economical needs. If there is a will to provide stabile function of wide reproduction, this processes must be organized, regulated, guided and controlled by state on macro-economical level. The state does this by network of political factors.

Economy of every countries, as well as those undeveloped and those most developed, in this process are having some problems in their functioning, which we can call universal. This requires a necessity of state intervention. These problems are here because there is a lack in factors of production or irregular deployment, weighted process of reproduction, specially because of wider ecological crisis. The common property is that this problems are occurring if phases of production, as the base phase of reproduction, and this is necessary spreading on every phases of production.

The economy is a key social activity that is in unbounded connection with the state. Without legal regulation of economical relations, judicial protection, and as well as economical politics as systems of masers that have impact on economical relations and processes for the purpose of optimization, the economy of one country could not be functional or it would be turned in to the monster mechanism, which members would be fighting for their lives, without choosing the means or methods, and this would on the end bring them to collapse. Excessive government intervention would lead to the abolition of the basic economic laws, because the economy as a condition for their survival requires autonomy, while the total neutrality of state by the economy, is creating a system full of anomalies.

Keywords: The state, public offices, capitalism, economics, reproduction, production, trade, distribution, consumption, economy, factors of production, market, budget, politics, income, inflation, monopoly, money, development, education, science, agriculture, investment ...

Literatura

1. Momčilo Vukićević, Osnovi ekonomije II, teorija ekonomske politike, izabrani aspekti, Beograd, 2000.
2. Dragana Gnjatović, Politička ekonomija i ekonomski sistem Jugoslavije, Policijska akademija, Beograd, 2000.
3. Dragana Ilić, Ekonomija i pravna država- zbornik radova Ekonomija i pravo, Beograd, 1998.